

ZVEZNA VLADA SE VDELEZI REPARACIJSKE KONFERENCE.

Predsednik Coolidge opravičuje ameriško vdeležbo s tem, da se sklicuje na dolgoročno, ki jih ima Amerika dobiti od Nemčije in zavrnitkov.

TA KORAK UTEGNE NAPRAVITI SE VEČJI RAZDOR V REPUBLIKANSKI STRANKI.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je odobril vdeležbo v omejeni preiskavi nemških financ, kakor je predlagal to preiskanje francoski ministrski predsednik Poincaré.

Formalna izjava Bele hiše se sklicuje na to, da so Združene države "neporečno zainteresirane" v reparacijsko konferenco, ker so takoreklo splošna upnica evropskih dežel.

Nemške obveznosti do Združenih držav in dolgov zavrnitkov narodov v znesku po \$8,000,000,000, to oboje smatra predsednik Coolidge za opravičljivo stvar, da se Amerika vdeležbo predlagane preiskave.

Izjava Bele hiše je takoreklo izpodbila zahtevo državnega tajnika Hughesa, da bodi preiskava neomejena in inkluzivna. Nadalje je tudi zavrgla Hughes-Hardingovo politiko, ki se je upirala temu, da bi bile na konferenci upoštevane nemške finance glede na dolgoročno, ki jih dolgujejo zavrnitki Združenim državam.

Ta korak je najdrznejši, kar jih še naredil predsednik Coolidge v diktiranju smeri ameriški vnanji politiki. To se je zgodilo takoj potem, ko je bila predložena Lenroctova resolucija za ameriško vdeležbo v mednarodnem sodišču.

Predsednikov program za vdeležbo na predlagani reparacijski konferenci potem neuradnih zastopnikov bi odzval senatu ustavno predpisan, a katero more potrditi ali pa odkloniti tiste, ki so izbrani, da zastopajo Združene države.

Nominalno bo izbrala reparacijska komisija, v kateri imajo Združene države enega opazovalca, ameriške članice reparacijske konference. V resnici pa bodo tisti zastopniki odobreni s sporazumom med Coolidge in Hughesom na eni strani in pa prizadeti evropski vladami na drugi. Senatski člani so zelo vznemirjeni radi te akcije. Ta predsedniški korak pa utegne še povečati že itak jako nevarni razdor med republikanci, ki niso edini glede na ameriško vnanjo politiko.

Može, ki so sprejemljivi za Združene države in evropske narode, bo povabila reparacijska komisija na sodelovanje v dveh odsekih. Eden teh odsekov se bo pečal z vprašanjem, kako postaviti nemški proračun v ravnotežje in spraviti na noge nemški denar, drugi pa bo poizkušal rešiti vprašanje glede kapitala, ki je bil odpolnjen iz Nemčije.

Kakor prevladuje mnenje med tukajšnjimi uradnimi krogi, bo sedel le en ameriški izvedenec v obeh odsekih. V pomoč mu bo toliko tehnišnega oboja, kolikor ga bo potreboval.

Nekateri opazovalci pravijo, da bo ta mož Charles G. Dawes iz Chicago.

Dawes je imel konferenco s predsednikom Coolidge malo prej, kakor pa je podal predsednik izjavo, v kateri namerja, da se bo zvezna vlada vdeležila reparacijske konference. Dawes smatrajo za jako zmogljivega in sposobnega finančnika. Može je bankir, in prav natanko so mu neki znane evropske razmere.

SODNICA BARTELME PREVEKLA SLUŽBO.

Chicago, Ill. — Miss Mary M. Bartelme, ki je bila poprej pomožna sodnica v pisarni sodnika Arnolda na mladinskem sodišču, je v ponedeljek prevzela svojo sodniško službo kot samostojna sodnica v prostorih mladinskega sodišča na vogalu Rooseveltove poti in prečne ceste Ogden.

ŽELEZNIŠKI KRALJI SO DOBILI BONUS.

Administracija v Washingtonu je proti bonusu za doslužene vojaške, ki so izgubili delo med vojno. Vsi ameriški kapitalisti kriče proti bonusu. Ampak, kadar je treba izplačati bonus magnatom, ki nikdar ne riskirajo svojih življenj, takrat ni nobenega krika in vlada ga takoj izplača. Tako n. pr. so železniške družbe dobile od vlade \$81,932,069 bonusa, ki ga imenujejo odškodnino za rabo železnice, ki so bile v vladni službi za časa vojne. Koliko bonusa so dobili industrijski kralji in bankirji, ne bo nikdar znano.

ZA ZDRUŽITEV HRVATSKIH PODP. ORGANIZACIJ.

Hrvatska Zajednica Illinois je pravkar razposlala svojim društvom združitveno pogodbo, ki jo imajo sprejeti vse hrvatske podporne organizacije, če hočejo, da se spoje v eno veliko podporno zvezo.

Iz besedila te združitvene pogodbe je razvidno, da so ljudje, ki se potegujejo za združitve, zares iskreni in nesebični.

Združenje podpornih organizacij je plemenita akcija v vsakem oziru. Moči, ki jih naj predstavljajo združena organizacija, so sedaj razcepljene v več šibkejših in močnejših. A nobena pa ni, ki bi bila zares predstavnica celokupne hrvaške narodnosti v Ameriki.

Ameriška javnost je navajena na močnejše organizacije. Razcepjenost nikakor ne more predstavljati skupnih moči te ali one narodnosti. In tako toboja v morju milijonskega ameriškega ljudstva. In že iz tega razloga je združitve podpornih organizacij nujno potrebna.

Ali še bolj pa govore za združenje gospodarski momenti. V malih podpornih organizacijah je težko stopati z duhom časa, kar je neobhodno potrebno, če hočejo tiste organizacije, da bi članstvo brez vsakršne skrbi za tisti denar, ki ga plačuje v društveno blagajno.

Slovenske podporne organizacije, kar jih je šteti med napredne ustanove, so se že poprej lotile združevalne akcije, ki je doslej šele deloma uspeša.

In končni cilj tega združevanja bi naj bila spojitev vseh jugoslovanskih podpornih organizacij v Ameriki. Ta končni cilj pa je izvedljiv, bržko bodo skupine, ki naj tvorijo skupno jugoslovansko podporno organizacijo, združene in spojene vsaka zase.

Bratom Hrvatom želimo popolnega uspeha v njihni združevalni akciji, kakor ga želimo samim sebi.

SENAT ODOBRIL IMENOVANJE KELLOGA ZA VELEPOSLANIKA.

Washington, D. C. — Kljub odločnemu upiranju progresivnih republikancev in mnogih demokratov je senat potrdil imenovanje bivšega senatorja Franka B. Kelloga iz Minnesote za veleposlanika v Londonu. Kellog bo naslednik Georgu Harveyju, ki je prostovoljno odločil veleposlaniško službo na Angleškem.

Ceprav je bil Kellog zmeren zagovornik gotovih pridržkov v boju proti verskislaskemu miru, so vendar njegovi nekdanji "nespravilni" tovariši, kakor n. pr. Borah, Brandegee, Hiram Johnson, McCormick in Moses Glascock, v odseku zanj. Senator Shipstead, ki je lani porazil Kelloga v senatski tekmi, je glasoval proti potrditvi.

Nemškim ministrom je znižana plača.

Berlin, 12. dec. — Prvo delo nemške vlade na temelju novega poverilnega zakona je bilo, da je znižala letne plače ministrom in vsem višjim in nižjim civilnim uradnikom. Predsednik Ebert ima zdaj 4000 dolarjev letne plače. Ministri imajo po 3000 in poslaniki v inozemstvu po 1300 dolarjev.

MILJONARSKI DETEKTIV PINKERTON NANAGLOMA UMRL.

Umrli detektiv si je pridobil svetovno ime in je bil delni lastnik znane detektivske agencije "Pinkerton National Detective Co."

SVOJČAS JE BIL POSEBNO ZINTERESIRAN V ZATIRANJU DELAVSKIH STAVK.

Chicago, Ill. — Detektiv s svetovnim slovesom, William A. Pinkerton, ki je eden izmed lastnikov detektivske agencije "Pinkerton National Detective Agency", je nenadoma umrl v hotelu Baltimore v Los Angelesu.

Pinkerton se je mudil na pacifični obali že več mesecev radi svojega slabega zdravja. Star je bil 77 let.

Detektivova smrt je prišla nenadoma radi že zelo visoke starosti. Njegov nečak Allan Pinkerton je bil ob njegovi smrti postal.

Par trenutkov, preden je detektiv izdihnil zgodaj jutraj, je po telefonu dal poklicati svojega nečaka k sebi. Ta je nemudoma odhitel k svojemu stricu, ali je pa dospel k njegovi postelji, ko je bil že v zadnjih izdihljajih.

Pinkerton je živel večidel svojega življenja v Chicagu. Detektivska služba je Pinkertonu prinesla na milijone dolarjev. Njegov premoženje cenijo na 15 do 20 milijonov dolarjev. Premoženje Pinkertone družine predstavlja enega treh največjih posestev v šikagškem mestu. Znano je, da lastujejo Pinkertoni 119 zelo dragih vogalov v Chicagu. Mnogi teh so v sruči šikagškega mesta.

Pinkerton je bil rojen v Dundee, Ill., 1. 1846. To je bilo tedaj, ko je njegov oče snoval načrte za ustanovitev velike detektivske agencije.

Štiri leta po sinovem rojstvu je šel oče v Chicagu, kjer je ustanovil agencuro, ki jo je podedoval pravkar umrli detektiv.

Mladi Pinkerton je pravzaprav začel javno živeti tedaj, ko je kot petnajstleten fant stopil med civilno vojno v tajno službo.

Starejši Pinkerton si je naredil slavno ime s svojim delovanjem med zveznimi četami. Na željo Abrahama Lincolna je ustanovil inteligenčni urad ter bil glavni pomočnik generalu Grantu.

Po smrti svojega očeta je prevzel s svojim bratom Robertom detektivsko agencuro. Robert je vodil podružnico v New Yorku, a William pa je ostal v Chicagu.

O umrlem Pinkertonu gre glas, da je bil eden prvih ameriških kriminologov, ki zagovarjajo šlovenske metode v postopanju z zločinci. Pravijo, da je izpreobrazil mnoge bandite in tatove.

Med slavnostmi kraljevega kronanja na Angleškem, ki so se vršile 1. 1911., je več Pinkertonovih ljudi pomagalo Scotland Yardu, da niso razni ameriški lopovi imeli bogatih žetev med velikanskimi gnečami radovednega ljudstva.

Konec devetnajstega stoletja je imel Pinkerton posebno piko na delavske stavkarje. Vsa ameriška javnost ve, da je ravno njegovo vmešavanje v delavske borbe zelo škodovalo delavski stvari.

Ko je bil star 20 let, se je oženil. Žena mu je umrla 1. 1896. Z njo je imel dve hčeri, in sicer Mrs. Joseph C. Watkins in Mrs. William C. Pullman.

Delavstvo ne more žalovati za njim.

Nekrvava revolta v Portugalu.

Lisbon, 12. dec. — Revolucionarni izbruh v Lisboni, ki je bil v ponedeljek zvečer, je bil takoj zadušeni, ne da bi bila potekla ena kapljica krvi. Vstani so se podali brez boja in voditelji so bili aretirani.

VEEME.

Chicago in okolica: V petek nastalo in mraz. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 45, najnižja 35. Sonce izide ob 7:09, zaide ob 4:19.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Coolidge je dovolil, da se Amerika zaplete v evropsko reparacijsko krizo.

Pinkerton, milijonarski detektiv in notorični razbijatelj štrajkov, je naglo umrl.

Zastanek v organiziranju senatne zbornice se nadaljuje.

Chicago je poplavljen s ponarejenimi desetaki.

Policijski naval na nemarne avtomobiliste v Chicagu.

Inozemstvo.

Položaj v Mehiki je v temi, izgleda pa, da tudi ta mehiška revolucija diši po olju.

Baldwinova vlada v Angliji ostane do otvoritve parlamenta.

Polnecare je baje odnehal in dovolil neomejeno preiskavo finančnega stanja Nemčije v svrhu znižanja odškodnine.

Italija potroši tri milijarde lir za povečanje svojih oboroženih sil na suhem, morju in v zraku.

Sovjeti pričakujejo, da pride kmalu do sporazuma z Ameriko.

Novi potresni sunki na Japonskem.

BALDWIN OBRŽI VLADO.

Vodja angleških torijev se boji delavske vlade, toda MacDonald pride morda vseeno na krmilo v januarju, ko se otvori parlament.

London, 12. dec. — Stanley Baldwin se je odločil, da ostane ministrski predsednik do 8. januarja, ko se otvori novi parlament. Baldwin smatra, da parlament ustvarja vlado, ne pa volilci, zato hoče počakati kaj reče parlament. Najmanjšega dvoma pa ni, da bo parlament porazil Baldwinu s veliko večino in takrat bo moral podati ostavko. Nobenega dvoma tudi ni, kaj sledi potem. Po stari angleški tradiciji ima vodja opozicije pravico naslediti strnoglavljenega ministrskega predsednika. Ta vodja je danes MacDonald in opozicija je Delavska stranka. Vprašanje je le, če MacDonald sprejme mandat. Če ne, da liberali ne bodo nasprotovali delavski vladi, če opusti svojo zahtevo za davek na kapital.

Poroča se, da je Baldwin hotel že zdaj resignirati s pogojem, če bo kateri drugi konservativec njegov naslednik, toda kraj ni hotel tega. Kraj je baje informiral Baldwinu, da njegov naslednik bo MacDonald, če on poda ostavko, ker krona ne mara delati nobene razlike med strankami.

JAPONCI V STRAHU PRED NOVO POTRESNO KATASTROFO.

Novi potresni sunki stresli tri mesta in morsko dno se pogreza.

Tokijo, 12. dec. — Ponovni potresni sunki v prefekturi Koši in poročila, da se morsko dno pogreza petnajst milj od obrežja, povzročajo novo paniko med ljudmi, ki pravijo, da ravno taka znamenja so bila pred zadnjo katastrofo, ki je uničila Tokijo in Jokohamo. Mesta Wakajama, Osaka in Kjoto so se močno stresla zadnjo nedeljo o polnoči. Mnogi prebivalci so sbežali iz hiš na prosto.

REPUBLIKANCI OBRNILI CHICAGU HRBET.

Washington, D. C. — Republikanski narodni odbor se je sestel na sejo v torek. Njegov najpomembnejši posel je, izbrati mesto, v katerem se bo vršila republikanska konvencija julija meseca. Cel dan so bili sami govori v tem smislu. Tri mesta še vedno tekmujejo, in sicer Cleveland, O., Des Moines, Ia., in San Francisco, Cal.

Skoro gotovo se bo odbor odločil za Cleveland. Ali čisto brez vsakršnega dvoma pa je to, da ne bo konvencije v šikagškem mestu.

Konservativci so obrnili hrbet progresivnemu šikagškemu mestu.

VSE STRANKE "ZMAGUJEJO" V MEHIŠKI REVOLUCIJI.

Položaj v sosednji republiki je v temi. Z ene strani poročajo, da je revolucija večidel že strta, a druge pa, da je vlada v nevarnosti.

Vera Cruz, 12. dec. — Iz glavnega stana vstaških čet se poroča, da je bila vlada države Colima strnoglavljena in da so se vse zvezne čete v državi Sonora in Sinaloa pridružile revoluciji.

Tampico, Mehika, 12. dec. — "El Mundo" javlja, da je celo petrolejsko okrožje Tampica in Tuxpama mirno. Niti enega vstaka ni tukaj.

Nogales, Ariz., 12. dec. — Poroča, ki se dospel sem, se glase, da je položaj na zapadnem obrežju Mehike ugoden za zvezne čete. Železna pest Obregonove vlade je pričela neusmiljeno padati po rebelih, ki so se podali v mnogih krajih. General Figueroa, ki je vodil vstaje iz države Guerrero proti glavnemu mestu, je brezpogojno kapituliral.

El Paso, Tex., 12. dec. — Governor Ignacio Enriquez države Chihuahua, o katerem so večer poročali, da je bil ujet od rebelov v Zacatecasu, je sredi dospel v Chihuahua City brez vsake negotovosti.

Vera Cruz, 12. dec. — Brezšična brzojavka iz Tampica se glasi, da se je tamplaška zvezna posadka pridružila revoluciji proti vladi. Splošno prodiranje proti glavnemu mestu Mehike je prišlo v torek jutraj. Prednje straže rebelnih čet so že dosegle Limon Plazo na interoceanski železnici blizu Orientalu, ki je strateško železniško spojišče ravno na pol poti med Vera Cruzom in glavnim mestom.

Monterey, Mehika, 12. dec. — Sročnja poročila, ki so prišla sem, se glase, da se De la Huertova revolucija razširja kakor plamen na prerji po centralni Mehiki. Vlada in celo predsednik Alvaro Obregon je v veliki nevarnosti.

Brezšična depeša iz Guadajalare sporoča, da je general Estrada, vrhovni poveljnik vstaške armade v Jalisco, okupiral Irapuato brez boja in da prodira dalje ob železnici proti Celaj in gl. mestu brez odpora. O zvezni armadi, katero je predsednik Obregon baje večer revjuval v Irapuatu, ni nobenih poročil. Iz tega sledi, da se je Obregon umaknil in morda počaka Estrado v Celaj, kjer je pred nekaj leti izvajal odločilno bitko.

Druga vest se glasi, da se je general Sanchez, ki vodi vstaško afundno proti glavnemu mestu od severovzhodne strani, večer spopadel s zveznimi četami v Orientalu. To pomeni, da je Sanchez prekoratil državo Puebla in se že nahaja na meji države Tlaxcala. Tretja vstaška armada, katero vodi general Morales, je prekoratila hribe v Orizabi in dospela v Chafchicomulo v Puebli.

Država Tabasco se je pridružila revoluciji; državni Aguascalientes in Guanajuato sta tudi v rokah vstašev. Iz glavnega mesta ni nobenih vesti, dočim vstaji v Vera Cruzu narijavo razpošiljajo brezšične brzojavke na vse strani in poročajo o svojih "zmagah".

Iz Vera Cruzu je prišla vest, da je bil ododni komunistični vodja Heron Proal ustreljen. Proal je vodil mnoge zadnje generalne stavke v Vera Cruzu. Zarotniki tudi strežejo po življenju generala Plutarea Elias Callesa.

Washington, D. C., 12. dec. — Administracija je točno informirana o poteku dogodkov v Mehiki, toda do zdaj ni še najmanjšega znamenja, da bi storila kak korak v tem oziru. Predsednik Coolidge je večer predložil senatu mehiško-ameriško pogodbo, glede odškodnin, izvirajočih iz zadnjih revolucij, katera je bila sklenjena v Mexico Cityju letošnjo poletje. Predsednik želi, da senat ratificira pogodbo čim prej mogoče.

MEHIŠKA REVOLTA DIŠI PO OLUJU.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Najnovejša "revolucija" v Mehiki diši močno po olju. Dejstvo, da je predsedniški kandidat zapleten v vstajo, ne sme zakrivati drugega dejstva, da ameriški oljni magnatje sovražijo Obregonovo vlado. Značilno je, da je revolta izbruhnila v državama Vera Cruz in Tamaulipas, ki sta središče mehiških oljnih zakladov. Drugo značilno dejstvo je, da so gotove ameriške petrolejske družbe, ki so se vedno branile davka, pred kratkim plačale državi Vera Cruz pet milijonov dolarjev davka. Ta denar je zdaj v rokah generala Sancheza in De la Huerte, ki sta začela vstajo.

POINCARE SE JE PODAL?

Francoska vlada je baje ispremenila stališče glede reparacij in bo dovolila neomejeno preiskavo nemških financ s ostrim na znižanje odškodnine.

Pariz, 12. dec. — Vest, ki še ni uradno potrjena, se glasi, da je Poincaré opustil svoje stališče glede omejene preiskave plačilna sposobnosti Nemčije in je zdaj pripravljen dovoliti neomejeno preiskavo, tako da bo tudi Amerika lahko zastopana v preiskovalni komisiji.

SOVJETSKI VODITELJI IMAJO UPANJE.

Kamenov vidi v Coolidgevi poslanici dobro znamenje za sblizanje Amerike in Rusije.

Moskva, 12. dec. — Leon Kamenov je dejal večer v svojem govoru na prvi seji novega moskovskega sovjeta, da se odnosaži med Rusijo in Združenimi državami izboljšujejo, zlasti v pogledu poslanice predsednika Coolidge konference. Kamenov je rekel, da je sovjetska vlada pripravljena razpravljati o dolgu, ki ga je naredil Kerenski v Ameriki, in če je ta dolg ter odškodnina gotovim ameriškim interesom glavni pogoj sprave, kakor je izjavil Coolidge, tedaj on upa, da se bo kmalu vršila ameriško-sovjetska konferenca.

IGRATI SE ADAMA IN EVO JE PREPOVEDANO.

Chicago, Ill. — Nathan Rosenbaum, star 36 let, in dekle Elnoora Baur, stara 23 let, sta bila v ponedeljek popoldne aretirana radi nespodobnega obnašanja potem, ko je polnija dobila pritožbo, da se pohajata po gornjih sobah v poslopju tvrdke S. A. De Hol & Co. v Adamovi in Evini obleki.

Pritožila se je neka ženska, ki stanuje v hotelu Majestic na nasprotni strani De Holovega poslopja.

Policija je dobila Rosenbaumu in dekle Baur skupaj v tretjem nadstropju. Dekle Baur je tajila, da bi bila kdaj samo v Evini obleki v tistih prostorih. Dejala je, da je slekla le gornjo obleko. Rosenbaum je, kakor je sporočeno, delni lastnik omenjene družbe in dekle Baur pa njegova steno-grafrka.

Vollina pravica za žene in otroke v Franciji.

Pariz, 12. dec. — Francoska zbornica je večer sklenila s 440 glasovi proti 135, da bo uvaževala predlogo o volilni pravici za žene in otroke. Mesto otrok bodo glasovali očetje, če bo predloga sprejeta. Koliko otrok, ki še niso polnoletni, toliko glasov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Narodna: Zbiranje denarja (izven Chicago) \$2.50 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri mesece, in na iznositev \$2.60.
Nadalje za vsa, kar ima stik s "PROSVETO"
2687-69 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$6.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavi na pr. (Nov. 20-23) poleg valika izseka na spodnji strani da vam je s tem dnevno potrdilo naročila. Posreduje se pravilno, da se vam ne odtevi let.

OB ČASU ŽELEZNIŠKE NEZGODE.

Kadar se zgodi železniška nezgoda, tekmujejo med sabo časnikarski šmoki, kdo bo preje obdobje katerega železniškega službenca, da je zakrivil nezgodo, dasi ravno nimajo navadno najmanjšega pojma o železniški službi. Tako kazanje na krivca, še preden je nepristranska komisija dognala vzroke za nesrečo, ima namen, odvaliti vso krivdo od železniške kompanije in prikriti, da je profitarški sistem največ kriv vseh neugod, ker ustvarja na železnica razmere, iz katerih se roje nesreče.

Pri Forsythu, N. Y., se je zgodila velika železniška nezgoda. En del brzovlaka je zavozil v sprednji del brzovlaka, ki se je ustavil na progi, ker je na železniškem križišču obstal avtomobil.

To so goli fakti!

Ali časnikarski šmoki so pričeli takoj iskati krivce.

Najprvo so povedali, da se ne ve, ako avtomobil ni bil nalašč postavljen na železniško križišče, da povzroči nezgodo. Menda se je časnikarskim šmokavdom zdel tak argument smešen in so spoznali, da javnost ne bo verjela kaj takega. Kaj pa je avtomobil za jeklenega orjaka, kot so dandanes najtežje lokomotive, ki vlačijo z neznanako hitrico osebne vlake prek gorskih krajev. Avtomobil je za tako težko lokomotivo to, kar je muha za človeško nogo. Za to so šmokavzarji zapisali na drugem mestu, da so ljudje poskakali iz avtomobila, ko je avtomobil obstal sredi tira in je vlak prihajal, da si rešijo golo življenje.

Neki časnikarski poročevalec je imel toliko poguma, da je poročal, da je takoj po nesreči prišla na lice mesta tolpa železniških detektivov in je s samokresni zagorila časnikarskim poročevalcem, da razbije njih fotografske aparate, ako se drznejo fotografirati vlakove podrtine in vse, kar je z nezgodo v zvezi. Zakaj so železniški detektiv grozili časnikarskim poročevalcem, ako se ne misli ničesar tajiti in javnosti pokazati resnica? Fotografski aparat ne laže in to je bil menda vzrok, da so železniški detektiv grozili, da uničijo tujo lastnino, ako se ne zgodi njih volja. Kdo je dal tem detektivom nalog, da nastopijo s takimi grožnjami? To so zelo važna vprašanja in če se dobi resničen odgovor nanje, bo opisovanje nezgode malo drugačno, kot je bilo.

Na to so pričeli kazati na strojevodja, ki je vodil drugi del brzovlaka in se je zaletel v prvi del, da je krivec. Vozil je s hitrico šestdeset do pet in šestdeset milj v uri. To je približno 80 kilometrov v uri. Četrtil milje zadaj za prvim vlakom delom je bil vržen rdeč umetelni ogenj, ki naj opozori strojevodja, da vozi previdno, kajti vlak je pred njim.

Vprašanje zdaj nastane, ali je res strojevodja kriv nezgode?

Recimo, da je vlak vozil samo šestdeset milj v uri. To je bila ena v eni minuti! Rdeči umetelni-ogjenj je ležal četrtil milje za prvim delom brzovlaka. Tulil je hud vihar z deževnim nalivom, ki je napravil zastor pred očmi strojevodja, da ni videl rdečega umetelnega ognja, dokler ni bil že vstric njega. Ko je strojevodja zagledal rdeči umetalni ogenj, je vedel, kaj mu je storiti. Ali razdalja med njim in prvim delom vlaka je bila le še četrtil milje in ker je vlak vozil s hitrico šestdeset milj v uri, je imel samo petnajst sekund časa, da ustavi vlak. Strojvodja je storil v teh petnajst sekundah, kar človek sploh storiti more. Odpri je pesek, zaprl paro in pritegnil zavore. Ampak čas je bil kratek! Samo petnajst sekund! Samo tolik je bil, da navaden človek našteje do petnajst!

In če bi se strojevodju res posrečilo ustaviti vlak v petnajst sekundah, ki drvi s hitrico šestdeset do pet in šestdeset milj v uri, bi se zgodila nesreča na njegovem vlak. Pritisk lokomotive nazaj bi tako velik, da bi vozovi sredi vlaka poskakali s tira. Zadnji vozovi bi tiščali naprej, lokomotiva nazaj. In posledica dveh takih učinkov bi bila, da bi se dvignili železniški vozovi sredi vlaka s tira in tekli poleg tira.

Peščena sled na tirih je najboljša priča, da je strojevodja storil svojo dolžnost in da je skušal v zadnjem trenutku odvrniti nezgodo, pri kateri je devet oseb na mestu izgubilo življenje, pet oseb je pa bilo tako težko poškodovanih, da podležejo nezgodam.

Krivec je sistem, ki povzroča, da vlaki s tako neznanako hitrico drve drug za drugim po železniških tirih, da strojevodja ne more ob pravem času ustaviti vlaka, kadar pride izredna potreba, da ga ustavi.

SLIKE IZ NASELBIN.

Morgantown, W. Va. — Kaj bi dal notri, da bi bilo boljše za delavca? Zdalj ko se bliža Božič, bi se prilegla kakšna "šikena", če bi se dala zaviti noter. Največje veselje imam, da ob dolgih zimskih večerih prebiram kako mastno poročilo, ko pride s peči, pa čeprav je "šikena".

Pri nas bomo menda obhajali "Xmas" na ta način kot v starem kraju veliki petek, samo zvonov ne bomo zavezali, ker lokomotiv ne moremo pustiti brez zvonov. K polnočnici pa se nam westvirginčanom najbolj spodobi, čeprav se ni rodil sinček; rodila se nam je hčerka, katere rojstvo pravi kristjani obhajamo s potrim sreem — češčen bodi sveta Prohibicija...

Pa kaj pramiki, delo — delo, to je za nas, kar smo ga navajeni. Zadnje čase se je okoli naših jam vrtilo kolesje kar v galop; še iz drugih krajev so prišli gledat ta ropot. Nove krasne stavbe, da je veselje, a največ od teh je, da nimajo nadstropij drugega nad drugim kot v Chicago, ampak tja kar naprej po tleh.

Pa ne smete zameriti "Prosveti", da vas je ona potegnila, saj so že na decembarski rožmarinovi konferenci bombardirali poročevalca zaradi kršenja dopisnikarske pogodbe, ki pravi, da se ga ne sme kar tako na vsem pokati...

Jaz nisem še dosti podkovan, da bi mogel napisati kaj dobrega o delu. Meni se tako zdi, da še najboljše delo gre spoti, če se posove s peči krdele "šikene" in če se privali oni trebušasti petdesetaki "Arhakee" tja v kot'ra mizo. Če bi se kaj takega pripetilo in bi traba pomagati, to se pravi, da bi jih bos iskal za to delo, bom že jaz sporočil.

Ker imam jako slabo pisavo, bi me moglo, kako se že pravi — tam na Meri... o, na Meriden pravzaprav tam gori v "Riewoodu" narobe zastopati, koder hodi svet Urban z brentami, če je res kot ne, kateri pravijo, patron vinogradiv. Tam se po vseh paragrafi ljudje še štejejo med lukane in prijazne. Zlasti na Meriden in par jardov proč — na Richwoodu ne delajo limonovih obrabov, kot je v modi po tej kralji W. Va., da tudi noben zdravnik ne odpravi grehov, če bi jim kaj rekli.

Veseli praznika bi vam vočilo, a če mi bo dolgčas, da se bom prav limonasto držal v kakem kotu, ne bo pa jezilo. — Fianine.

La Salle, Ill. — Zunaj je nevihta vila, dež na okno je škropil... ali to ni oplasje Slovencev iz naše naselbine in okolice, ampak prihiteli so v polnem številu k igri "Zbirna nevesta", katero je priredilo društvo "Soča" na Zahvalni dan zvečer v dvorani našega doma. Pokazali so, da so pripravljani ob vsaki uri in v vsakem vremenu podpirati dobro stvar za naselbino in za dom. Odkrito povedano, da nismo pričakovali polovico toliko udeležbe vprlo slabega vremena kot smo ga imeli. Hvala vam!

Vinska trgatve, katero je vzporedila družba Slovenski narodni dom v soboto zvečer prvega decembra, je uspela precej povoljno. Udeležba je bila zopet ogromna, samo precej pomanjkljivosti je bilo zraven. Ampak pravijo, da se človek ne iz napak. Tako je tudi nas peva trgatve šele naučila, kako se prireja. Verjemite, da bo prihodnja taka prireditve popolna kot mora biti. "Red Bird Overland" je zdrknul v Wenono, Ill., nam pa so ostali samo sladki spomini na upanja, katere smo gojili, da se bomo v La Sallu s njim vozili.

Zabavali smo se pri obeh prireditvah jako dobro. Po trgatvi kar nismo mogli narazen in mislim, da se je slišal še marsikateri "kikiriki" v nedeljo jutraj, ko smo se zadnji vračali v "cunje".

Vsem, ki ste na ta ali oni način pomagali, da sta obe prireditvi izpadli dovoljno izrekam iskreno zahvalo. Zdi se, da so nam domače prireditve že legle v kosti in kar ne moremo si misliti, da bi bili daj časa brez domače zabave. Tako je prav, saj smo si vendar postavili Slovenski dom. Da nam Silvestrov večer ne uide brezpomemben v večnost, smo se odločili zopet na veliko zabavo. Glavna točka bo pač praznovanje dvajsetletnice društva "Triglav", šte. 2, S. N. P. J.

Kaj imajo Triglavčane na programu, ne vem, saj to vam bo do šam povedali. Toliko pa le vem, da bo tisti večer zopet igra in pa petje, katerega smo razven v mali dvorani pod odrom že pri

več igrah pogrešali. Pa nič zato, bo pa zdaj toliko boljše.

Zatoj rojaki v La Sallu in okolici, rezervirajte prihodnji Silvestrov večer za to veliko prireditve. Sploh pa je tudi dolžnost vseh slovenskih društev v La Sallu in bližnjih naselbinah, da se polnoštevilno udeležijo redke slavnosti našega "Triglava".

Na evidenca! — Leo Zevnik.

Brazy Hill, Pa. — Z delom gre tu v Kansasu slabo. Nekaj rudnikov obratuje komaj polovično, veliko pa jih je sploh zaprtih. Zatoj na svetujem rojakom hoditi sem lakat delo, ker ga sploh ni dobiti.

Dne 28. novembra se je ponesrečil pri Sheridan Coal Co. št. 7 rojak Leopold Vrabčič. Vrglo se mu je približno 50 funtov smodnika in ga opeklo tako, da je nekaj ur nato v bolnišnici umrl. Pogreb se je vršil dne 4. decembra civilno na Mulberry mestnem pokopališču. Pokojnik zapušta tu brata, koliko v starem kraju, pa mi ni znano.

Brat se je nahajal julija t. l. v Tire Hillu, Pa., in zadnji njegov naslov, katerega je pokojni sporočil je bil Cumberland, Wyo. Brzjavko je društvo poslalo, a ta ni našla pokojnikovega brata. Zato brat in sestre, če bi bil kamo znan naslov, naj to sporoči. Najni Leopold Vrabčič je bil zavarovan pri S. N. P. J. in A. S. B. P. D., od katerih zavarovalnic se je polovica glasila na brata Johna Vrabčiča. Pa tudi pri družbi, kjer je bil pokojnik zaposlen se lahko vpraša po odkodnini.

Natančneja pojasnila lahko da društveni tajnik — A. Divjak, R. 2, Box 414, Mulberry, Kans.

Burgettstown, Pa. — Naznanjam znancem in prijateljem, da je za vedno zaspal moj neposrebljeni brat Anton Veršnik. Umrl je dne 28. novembra v bolnišnici. Pokopan je bil 1. decembra. Bolan je bil komaj šest tednov, dva doma in štiri v bolnišnici. Star je bil 43 let, doma iz Nove Štife pri Jurjem Gradu. V Ameriki je bival nad 18 let in stanoval v Pittsburghu. Pokojnik je bil član društva svetega Jozefa v Pittsburghu.

Lepa hvala vsem, ki so kaj dobrega storili med časom pokojnikove bolezni doma in ga obiskali v bolnišnici. Zahvaliti se moram Fani Pikel, ki je ranjencu stregla v bolezni in ga obiskala v bolnišnici. Vsej družini se zahvaljujem za trud. Ta hvala M. Junckarju, Jovu Grubarju in Burgettstownu, Jovu Tičarju in njegovi soprogji za darovani venec in postrežbo ter hvala sploh vsem tistim, ki so čuli pri pokojniku in ga spremlili na pokopališče k zadnjemu požitku.

Dragi brat pa počivaj mirno. Ostal mi boš vedno v spominu. Zatoj šalujejo Katarina Veršnik, žena, Louis Veršnik, brat, v stari domovini pa oče, brata in tri sestre.

Barberton, O. — Tretjega decembra je minilo leto, odkar smo ustanovili socialistični klub št. 232 s 16 člani in ga priklopili k Jugoslovenski socialistični zvezi. In klub, ne samo še obstoji, temveč tudi napreduje, čeprav so mu "vsevedni" tukajšnji preroki napovedovali propast že ob ustanovitvi. Brez vsakega pretiravanja tudi smem trditi, da je to ustanova v Barbertonu, ki je edina, ako se izkazuje podpora društva, ostala aktivna eno leto.

Tukajšnji socialistični klub napreduje v članstvu in finančno. Aktivnih članov šteje klub 40 in v blaginji kluba je čez sto dolarjev, kar pa je glavno, je uspeh, da tukajšnji zavedni rojaki ne samo stremijo za splošnim izboljšanjem današnjega krivičnega družabnega reda, ampak socialistični klub in njega člani, ki se zavedajo svoje delavsko-razredne dolžnosti, so postali aglini za kulturni napredek naše naselbine. In sad še imamo. Ustanovili smo namreč pevski odsek socialističnega kluba, to je zbor "Prešeren" pod prevodjem Johnom Bolkom. K temu pevskemu zboru lahko pristopi vsak Slovenec s malo mesečnino 50c, član ali nečlan socialističnega kluba kot pevec ali pa podporni član zbora.

S tem pa še ni rečeno, da smo izvršili našo nalogo kot zavedni delavci. Podati se moramo na organizacijsko delo še s toliko večjim veseljem, ker vidimo, da naša stranka vidno napreduje. Da bo napredek še popolnejši v Barbertonu, je čas, da opustimo verske in osebne nasprotnosti, saj lakorikani smo pod današnjim kapitalističnim sistemom vsi enaki. Medni delavci pa mesto, da bi se spoznavali in organizirali med

seboj ter zahtevali vsi kot en naš boljšega življenjskega obstanke, se pa kregamo za oslavo smogo, pri čemer je star ali še vedno umesten prepoved: Kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima.

Opustimo že vendar enkrat tisti nasrečni: "ne pristopim tja, ker sta Jaka in Matevž tam, jas bom na svojo roko ustanovil to in ono, za vse, samo za to ne" itd. Opustimo vsa medsebojna nasprotstva, ki nam več škodujejo kakor koristijo. Pokažimo drugim naselbinam, da smo tudi mi prišli do prepiranja, da je najboljša, da karakamo roko v roki za kulturni napredek tukajšnje naselbine. Pristopimo vsi za petje zmoglih k pevskemu zboru "Prešeren", vsi ljubitelji petja pa kot podporni člani. Pevske vaje se vršijo vsak torek in petek v dvorani tukajšnjega samostojnega društva "Domovina". — Anton Polnik.

S pota. — Dne 9. t. m. sem se mudil v Milwaukee, Wis., ter bil nemalo začuden nad vsem, kar sem videl in sročal. Rojak od blizu in od daleč mi je tam podajal roko. Kalumetčan je prošil roko v pozdrav in rojak iz Zapadne Virginije je vesel pozdravljaj. Rojake iz Minnesote sem srečal, ki pravijo, da imajo v svoji sredi tam gori v Gilbertu dr. Kukarja in ga hvalijo kot pevovrstnega zdravnika.

Velika prireditve v korist Slovencev domu katerega ideja se pričenja po šestih letih uredništvu) je pričela s petjem in godbo, nadaljevala s raznimi glasbenimi točkami in zaključila s viškom izvajanj — komedije "Pri belem konjčku".

Ako pomislimo, da je bila prestorna So. Side dvorana polna občinstva, si lahko mislimo, da je ideja res okrepjena ter se bo polagoma uresničila.

Med raznim petjem mi je najbolj dopadlo ono, ki ga je zapel mladi naraščaj, namreč priprosto in nežno pesmico: "Rasti rožmarin" ter živahnomili spev "Po jezuru". Mladi pevci so pod vodstvom učitelja Teršinarja, katerega me gre v veliki meri čast, kajti ni malo delo izučiti do 100 otrok k tako ubranemu petju.

Lepo je zapel tudi socialistični pevski zbor "Naprej" dr. Ispavčeve pesem "Obleček" in klub "Danica" pesem "Naše gore". Pri poslušanju prijetno smanih melodij se je počutil človek, kot bi se res nahajal v naših gorah. In cerkveni pevski zbor "Lira", kako imenitno je zapel Holmarjevo skladbo "Lira".

Tridejanaka komedija "Pri belem konjčku" nas je povedla na naš krasni slovenski Bled. Govornik je pred igro povedal (dal mu ne vem imena), da je dobil rokopis za igro od pokojnega Verovška. V govoru je opisal igro dokaj živo.

Igra je bila vsaj po mojem opazovanju vsakosi — kot pravi Amerikan — O. K. Vsa fast gre igraleem, kajti odkrito rečeno, komedija kot je ta, zahteva mnogo vaj in ni se ji lahko priučiti.

Ob tej priliki je bilo tudi več govornikov, ki so povdarjali potrebo Slovenskega doma med baje 8000 Slovence, ki žive v Milwaukee in bližnjem West Allisu. — M. P.

Greys Lake, Ill. — Zadnji sem pisal, da se bom vsakih sedem let enkrat oglašil v naši Prosveti, zdaj pa vidim, da se časi vse prehitro izpreminjajo in tako se je tudi treba prej oglašiti. Odgovoriti želim par besed dopisniku iz Lloydella, Pa.

Pred vsem bi mu priporočil, da ne misli, da sem kak verski zagrzenez. Kdor me osebno pozna, že ve, kaj sem. Pravi, da je bil v mladih letih član socialistične stranke, a zdaj ne, ker je star. Tudi meni se od vseh koncev leze na hrbet peti križ, pa sem šele zdaj prišel v socialistično stranko, a bil sem tega mišljenja že od mladih let.

Dopisnik pravi, naj bi socialistična stranka ne sprejemala v svojo sredo verskih fanatikov. Sam sem proti temu, ker to bi povzročilo, da bi postala stranka fanatikov, pa ne socialistov. Toda dobičje se tudi druge vrste fanatiki ne samo verski. O tem sem se najbolj prepiral v dveh slučajih, ko sem pobiral za socialistično kampanjo in po naključju naletel na par nekdanjih socialistov. Prvi sem mislil, da so dobri sodrugi, potem pa spoznal, da sč se motil. To bi bil en slučaj, drugi bi bil ob priliki, ko je naš klub št. 45 priredil veselico z igro "Na dna". Ko je nekdanji socialist videl, da dobro upravamo, je prišel bližji predhodke, da bomo ednostni, kar bodo reveli skupaj zmošli. Reči

moram, da je bilo tako nastopanje neposredno in zahrbtno. Slovenci v Waukeganu in North Chicago so bolj zavedni, kakor pa je dotični nekdanji socialist. Hvala gre vsem Slovincem za obilo udeležbo na veselici.

Dopisnik iz Lloydella je mnenja, naj bi ne sprejemali kapitalistov v socialistično stranko. Jas sem drugega mnenja. Če se hočemo bojevati s mogotci, moramo imeti kapital tudi mi. U. M. W. of A. ima tudi mogotce v uniji. Član sem Ameriške delavske federacije še več let, pa vendar ne morem reči, da je organizacija kapitalistična, čeprav ima nazadnjačnega predsednika. Gledati moramo pač, da poljemo na konvencije na prednje delegate, ki bodo z glasovanjem odločili nazadnjačnike.

Dopisniku svetujem, naj le stop nazaj v organizacijo, potem naj pa še kaj piše v Prosveto, saj kakor vidim, je zmogljivi od mene.

Pozdravljam čitatelje Prosvete! Louis Kušnik.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Radie o Pašiću. — 46. številka "Slobodnega doma" prinaša mnenje, ki ga je iznesel Radie o Pašiću v Angliji. Radie pravi:

"Med nami, Hrvati, nima Pašić nikogar za seboj. Med Slovence ima nekaj kupljene inteligence in zaslužnjega uradništva. Med muslimani ima zelo malo števil kupljenih ali do mrti prestrašenih agov in begov. Med ostalimi Nemci — Madjari, Nemei in Rumuni ima za seboj nekaj uplašene-ga meščanstva in par kupljenih gospodskih dui.

Pri srbskem kmetu samem je Pašić danes skrajno osvojen, ali se ga pa take boje, da ga od strahu ne morejo niti sovražiti. Osvojen je radi svoje nasilnosti, a preziran radi svoje pohlepnosti po imetju, v kateri je vso oblast uporabil za to, da napravi sebe in svoje sine za najbogatejša človeka v Srbiji. V slučajev svedobnih volitev na bi dobil Pašić v Srbiji 10 mandatov, s izven Srbije še manj. Pašić ni srbskega, niti slovenskega izvora sploh. Pašić, to pomeni sin pake. On je po rodu Armenec iz armenskega dela bolgarskega mesta Trnova. Ne govori dobro niti enega jezika, pisatelj tudi ni, niti organizator. Ustanovitelj in organizator njegove stranke je bil socijalni revolucionar dr. Svetozar Marković.

Za nas, Hrvate, je Pašić velika, ali vedno manjša nepravilica, ali zato pa je za Srbe vedno večja strahota, da lahko postane za nje tudi prava poguba."

V običnih, ki so nam jih izpraznili Italijani ob priliki izvedbe Bapalake pogodbe, so se vršile te dni občinske volitve. V Raketu so dobili demokrati 9, uradniška lista 3, klerikaleci 4, komunisti 1 mandat. V Planini imajo klerikaleci 11 odbornikov, demokrati 6. V Rovtuh je dobila SLS 15 odbornikov, nasprotniki dva. Slovenska ljudska stranka je zmagala tudi v Logatcu. Število protiklerikalnih glasov je od sedanjih volitev naraslo. Volitve so se vršile v krajih, kjer ni industrije. Zato se nastopila delavske stranke le v nekaterih občinah.

Napad Trboveljske premogokopne družbe na špe konsumentov. Trboveljska premogokopna družba je s 15. nov. zvalila ceno premogu za 30 Din. pri toni. Nacionalizirana družba je zatra rudarski štrajk s vso brutalnostjo, ne da bi delavcem zvalila plače. V gospodarstvu in v socialnih razmerah vlada zlasti sedaj največja kriza, toda Trboveljska družba kljub velikim dobičkom zalene sedaj pred čisto vrvi okoli vrata naš industriji in konsumantom, ki jih tira obča gospodarska politika v državi v pravesti polom. Ali bo tukaj preostala industrija?

V kmetijski družbi so se skregali samostojni kmetje in klerikaleci. Samostojneji so odstavili klerikalnega podpredsednika, klerikaleci pa so jih tekli zatočit na pokrajinsko upravo in zahtevali, naj se ta policijska oblast vmeša v notranje zadeve kmetijske družbe. Narodni klerikaleci in mešarji so si vobč sorodni, eni odirajo živino, drugi pa ljudi. Zato pa se radi medsebojno podpirajo in zato je bila mestna klevetna mariborska tako prijubljen kraj, kjer se je celo Lenkvarjeva gospa rada sprehajala. Mešar in občinski svetnik je bil speva prišel v napaden hlev, ker je kandidiral pri narodnih socialistih, vendar pa je ob pravem času to napaho popravil, ko je prišel v mestno hišo, si je vsil prvor pri klerikalecih in je postal tako politični odmetnik.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Sodne prepovedi.

Stamford, Conn. — Tukajšnje okrožno sodišče je izdalo "indfun-ken" proti stavljujočim tiskarjem y tiskarni Conde Nast v Sound Beach. Tiskarji zahteva-jo priznanje unije in 44-urni te- denški delavnik. Tiskarjem je prepovedano imeti pikete okrog tiskarne.

New York, N. Y. — Krojaška unija I. L. G. U., ki ima štrajk v delavnicah oblačilne tvrdke Leis-ling & Lipschitz, je bila po sodi- šču obveščena, da ne sme imeti stavkovnih straž, niti ne sme "za kak drugi način vmešavati se v posle tvrdke".

Amalgamacija v Avstraliji.

Sydney, N. S. W. — V teku je gibanje za združitve raznih unij železniških nameščencev na dr- žavnih železnicah. Ako se amal- gamacija izvrši, bo unija železni- čarskih delavcev ena največjih organizacij v Avstraliji.

Stavka v Vancouverju končana.

Vancouver, B. C. — Stavka pri- stanjskih delavcev, ki je trajala od 5. oktobra, je bila končana 10. decembra. Delavci niso pridobili ničesar.

Predsednik obiške državne fede- racije umrl.

Columbus, O. — Dne 7. decem- bra je umrl John B. Moore, pred- sednik Obiške delavske federac- ije. Po pokliu je bil rudar in po mišljenju denišar. Na zadnjem zboru federacije je pobijal resolu- ciji za neodvisno politično stranko za delavce in za priznanje sovjets- ke vlade. Nasledil ga podpredsed- nik John G. Owens, ki je zdaj tajnik Clevelandске delavske zveze.

Družba zakrivila nesrečo.

Belleville, Ill. — Poplava v tu- kajšnjem premogovniku Radium dne 6. decembra, v kateri so trije rudarji izgubili življenje, je bila posledica velike zanemarjenosti ali nevednosti jamske uprave. De- belina premogovne stene, skozi ka- tero je udrila voda, je bila jako slabo preračunana in rudarji so skoro prevrtili steno, o kateri so mislili, da je še najmanj 125 čev- ljev debela. Voda, ki se je nabirala 35 let v sosednjem starem rovu Chester, je podrla vso steno in za- lila delovne prostore s tako hit- rostjo, da so morali rudarji bre- sti skoro do vratu v vodi, predno so se rešili. Trije so utonili. Njih trupla so že našli. Žrtve so: Louis Ambruster, 53 let, William Le- scher, 40, in John Evans, 43.

Sprevodniki v pulmanih dobili povisek.

Chicago, Ill. — Vladni železni- ški delavski odbor je odločil, da so sprevodnikom v spalnih vozovih (Pullman) povisla mesečna mezda približno za \$10. Doslej so imeli mesečno \$150.

"Nagrada prijateljev" za delavce.

St. Louis, Mo. — Politicarij sta- rih strank in podjetniki so bili "veliki prijatelji" organiziranega dalvstva v St. Louisu, dokler so potrebovali glasove za odobritev izdaje municipalnih bondov v svo- ti sedem milijonov dolarjev na razna javna dela. Pred glasova- njem so ti "prijatelji" obljubo- vali delavcem, da bodo vsa dela izvršena s unijskimi delavci. De- lavci so verjeli in agitali ter gla- sovali za bonde. Zdaj, ko so bondi sprejeti, so pa delavci prejeli ob- šajno nagrado. Mestna uprava je izročila delo na novem mestnem vodovodu skebki stavbni tvrdki v Kansas Cityju, ki plačuje delav- cem 65 centov na uro, dočim imajo organizirani delavci v St. Louisu \$1.50 na uro.

Delavci zdaj protestirajo in preklinjajo, a vse niš ne pomag.

Iznajdljivi nemški boljševiki.

Berlin. — (Fed. Press.) — Gla- silo komunistične stranke v Nem- čiji "Die Rote Fahne" je prepo- vedano za nedoločen čas. Kljub temu list izhaja vsak dan. Poli- cija se zastonj trudi, da bi našla skrivno tiskarno, v kateri so tiska. List izhaja vsak dan pod drugim imenom. Danes se imenuje "Klie delavcev", jutri "Glas naroda", tretji dan pa spet drugače. Neke- ga dne je list izšel s imenom "Vorwaerts" in glava je bila do- pljena podobna oni socialističnega glasila z enakim imenom, toda pod glavo so bile tiskane besede: "K revoluciji s komunistično stranko Nemčije."

Razne vesti.

MUSSOLINIJEVA DIKTATURA SEGA V AMERIKO.

New York, N. Y. — Fed. Press. — Med prijatelji in agenti laške- ga diktatorja Mussolinija vlada velikansko veselje, ker je bil te dni na zveznem sodišču obsoje- nurednik bojovitega protifašistov- skega tednika "Il Martello". Ob- dolžen je bil urednik Tresca, češ, da je prinašal v svojem listu "ne- spodoben" oglas za knjigo o po- rodni kontroli in razpošiljal izve- de po pošti. Tresca, ki utegne dobiti pet let ječe, pa trdi, da je izid tega sodnega postopanja pro- ti njemu naravnost, delo laškega, poslanika princea Gaetanija, ker ni temu pravniš vseh protifašis- tovske časopise.

"Il Martello" se ni, kakor je rečeno, nagibal na to, ne na o- no stran v ameriški politiki. Iz- podobijal je le propagando, ki je stremila za organiziranjem laške- ga fašizma v tej deželi. Listovo protifašistovski politiko je odob- rovala večina ameriških Lahov, ki niso marali sodelovati z rimsko diktaturo. Praviijo, da je bil list zelo močno razširjen po Italiji, kar je še posebno razkazilo Mus- solinija proti listovemu uredniku. V Italiji so bili aretirani in stro- go kaznovani vsi tisti, o katerih je vlada izvedela, da čitajo ome- njeni list. Tresca pravi, da so pu- stile tukajšne oblasti njegov list popolnoma pri miru do meseca avgusta. Tedaj je bil laški posla- nik pozvan v Rim, kjer se je se- stal s eksekutivno laške fašistov- ske gospode. Diktator je bil tudi navzoč na tisti skupščini. Odtlej je, kakor poročajo, Tresca smat- ran za povod sporu med obema vladama.

Carlo Tresca je bil prvi areti- ran dne 14. avgusta pod obdol- bo, češ, da razpošilja "nespodob- no štivo" po ameriški pošti. Ta obdolžitev se je nanašala na čla- nek, priobčen tri mesece poprej pod naslovom "Doli z monarhi- jo". V tem članku je neki hudo napadena savojška dinastija, ki sedaj vlada na Laškem. Potem so mu delale poktne oblasti nepro- stano veliko preglavje in sitnosti pa nepotrebnih stroškov.

Ko je prišlo naposled do kon- čne obravnave v mesecu novem-bru, ni bila obdolžitev s dne 14. avgusta več vpoštevana, in proti uredniku se je vršilo sodno posto- panje radi oglasa za knjigo po- rodne kontrole v listu "Il Mar- tello" z dne 8. septembra. V tem času so drugi listi priobčili isti o- glas brez vsake sitnosti. Tresca u- tegne dobiti pet let ječe in \$5,000 denarne globe. Končna obsodba bo izrečena v kratkem. Trescovi prijatelji se boje, da ga bi ne za- dela najvišja kazen. Celo to se la- hko zgodi, da ga izženo, oziroma deportirajo kot "obsojenega ino- zemes". Ta zadnja kazen bi bila posebno vseh Mussoliniju in nje- govim prijateljem v tej deželi.

FANTEK LEO GRANOV PRI MATERI.

New York, N. Y. — Fed. Press. — Zadeva Leona Granova, ki ga je zasledila policija zadnji teden ter označila kot enajstletnega ne- varnega rdečkarja, je bila tako nenadoma skončana, kakor hitro je nastala. Sodnik Hoyt je izpustil dečka dne 5. decembra ter ga iz- ročil njegovi materi v varstvo. Obenem pa ji je čestital k temu, da ima tako nadarjenega in pa- metnega sina.

Kakor se zdi, ni preiskavanje Leonovih političnih delavnosti in temnih zarot vzel toliko časa, kakor so mislili. Obravnava je bi- la razpisna na dan 13. decem- bra, da bi bile oblasti v stanu pre- iskati ligo mladih delavcev, ka- teri je pridružen Leonov klub. Medtem je liga priredila protest- ni shod, na katerem so hoteli so- sednje mladega Granova dati du- ška svoji nevolji nad aretacijo mladega fantička. Ta shod, ki je bil zelo dobro obiskan, se je vr- šil kljub temu, da je bil fantiček opređen tisto jutro. In tudi Leon je bil na shodu ter zborovalcem povedal svojo zgodbo na jako pri- kupljiv način.

Ko je Leonova mati povedala in razložila celo zadevo sodniku Hoytu, je ta opustil vsako na- daljnje postopanje proti enajst- letnemu dečku. Policaji so izpo- vedali, da so natančno preiskali stanovanje družine Granov. In čeprav sestoji samo iz dveh sob, je vendar jako znano in čedno. Mati in sin sta zelo priljubljena med sosedi. Niti Leon, niti mati ne more razumeti, kako to, da bi naj bil ta ali oni deček nekaj po- sebnega, če zna čitati in če misli po svoje.

OBLASTI V BOJU PROTI DE- NARNIM PONAREJALCEM.

Chicago, Ill. — Čikaško mesto je v najhujši povodnji ponareje- nega denarja v svoji zgodovini. Aretacije v mnogih mestih niso izdale nič. Ponarejenega denarja je še dalje več v prometu. In sva- rila, ki jih je izdala zvezna tajna policija, so le malo pomagala.

Ker je delo denarnih ponareje- valcev naravnost umetniško in dokraja dovršeno, niso mnoge veletrgovine niti opazile, da pre- jemajo ponarejene bankovce. Ka- kor menijo, kroži ponarejenih bankovcev za več kakor pol mil- jarde dolarjev. Neka englewood- ska banka je izročila petnajet ponarejenih bankovcev načelniku lokalne tajne policije Tomašu Porterju.

Položaj je postal tako nemo- sen, da je dospelo v Chicago še več preiskovalcev, ki naj pom- agajo zasledovati tiste denarne ponarejevalce.

Vsi bankovci so po deset dolar-jev "čikaške podružnice rezervne banke s serijo 7-G. Bankovi no- sijo sliko Andrewa Jacksona. Na drugi strani so ali svetleje ali pa temnejše zeleni kakor pristni ban- kovci. Pod pečatom na licu pon- arejenega bankovca sta številki 2-333.

Sedaj je gonja za denarnimi ponarejevalci v popolnem zama- hu. In tajna policija njeni, da bo v kratkem prišla največjem ne- gnezdu denarnih ponarejevalcev na sled. Kje izdelujejo in tiskajo ponarejene bankovce, doslej še ni dognano.

MILIJONAR NE MARA VENI- TI SLIK RUSKEMU PRINOU.

New York, N. Y. — Philadel- phski milijonar Joseph E. Widoner je odklonil ponude od strani ru- skega princea Jusupova, ki je ho- tel kupiti nazaj dva Rembrandto- va portreta za \$518,000. Sliki je prodal princ američkemu milij- onarju v Londonu l. 1921. za \$350- 000, kakor je to izjavil prinčev odvjetnik Emory R. Buckner.

Kupna pogodba določa, da mo- re princ dobiti sliki nazaj po pre- teku dveh let in pol za prodajno ceno in osedomstotno obresti. To pa vse pod pogojem, če se princ obveže, da ju ne bo prodal niko- mur, več tekom desetlet let. Od- vetnik Buckner je priznal, da bi dobil princ kupno vsoto od neke pariške banke, ki bi obdržala sli- ki za jamstvo.

In ravno zastran tega zadnje- ga dejstva ne mara philadelphski milijonar, ki ima veliko umetni- ško zbirko, izročiti prinču tistih dveh portretov.

POROČILO O RUSIJI V KON- GRESU.

Washington, D. C. — Kongre- snik Frear iz Wisconsin, ki je bil v Sovjetski Rusiji zadnje poletje, zbral je tako točen posanaki, predloži formalno poročilo o raz- merahv Rusiji.

HOOVER PRIPOROČA POMOČ NEMČIJI.

Washington, D. C. — Herbert Hoover, trgovski tajnik, je izjavil v pismu, da je 20 milijonov Nem- cev v nevarnosti lakote in moralna dolžnost Amerike je, da dovoli Nemčiji živežno posojilo.

ČIKAŠKE VESTI.

— Frančiškanski pustolovec, kje vam je union label?

NAVAL NA AVTOMOBILISTE.

Chicago, Ill. — Policija je v to- rek aretirala 305 avtomobilistov, ki se ne oizirajo na mestne postave glede avtomobilov. Lov se nada- ljuje.

Policijaki šef Collins je odredil, da se imajo aretirati vsi, ki vozijo po mestu več ko 20 milj za uro, ki pustijo karo stati v napačni sme- ri na katerikoli strani ceste in ki vozijo ali pustijo karo stati po solnčnem zahodu brez potrebne luči na sprednjem in zadnjem koncu.

Slovenski avtomobilisti, pasite na ta pravila!

Italija tekmuje s Francijo v obo- rolanju.

Rim, 12. dec. — Mussolini hiti s svojim velikim programom glede bojne letalske flote. Če se ta pro- gram obnese, bo imela Italija 1600 bojnih eroplanov koncem prihod- njega junija. Mussolini je sklenil potrošiti tri milijarde in dvesto milijonov lir za povečanje armade na suhem in pomorske ter zračne flote. Italija se boji, da bo veliko francosko zračno brodogradje mo- goče pomagalo Jugoslaviji ali Grčiji v bližnji bodočnosti, zato mora Italija povečati svojo zračno floto.

IZ SOVJETSKE RUSIJE.

Plačilna vrednost črvonca. Od 1. decembra 1922 se plačuje v Ru- siji razen s papirnatimi rublji tudi s zlatimi bankovci (t. j. bankovci, ki so kriti s zlato vrednostjo). Na celem denarnem obtoku znašajo ti bankovci še dve tretjini. Ko je bi- la ta zlata enota — črvonec — iz- vedena, je znašala 118 milijonov sovjetskih rubljev, 1. marca 240, 1. septembra pa že 2050 mil. rub- ljev. Vrednost se je torej še v pr- vih osmih mesecih dvignila na 205 milijonkratno, oziroma se je pove- čala za 1337%. Blagovna vrednost črvonca je po vsrskem trgo- vskem indeksu precej stabilna: 1. decembra 1922 je znašala 7,92, 1. maja letos 6,68, 1. septembra 8,12. Njegova blagovna vrednost je vi- šja kot dolarjeva: 1. aprila je zlat desetrubeljski novce prekosil do- lar za 23%, 1. julija za 22%.

Nemški kapitalistični finanšniki bi radi ročili razpadajoče gospo- darstvo s tem, da bi uvedli po ru- skem vzgledu dvojno denarno vrednost. Toda nemškemu gospo- darstvu bo pomagalo na noge sa- mo uničenje gospodarskih sabo- terjev, uničenje kapitalizma, ka- kor se je to zgodilo v Rusiji.

Znano je, da so se boljševiki ta- koj po osvojitvi oblasti s vso silo lotili dela, da bi popravili in do- polnili v ljudski izobražbi, kar je carizem zanemaril stoletja. Uspeh je bil velik: še aredi bojev s bel- mi gardisti se je omrežje novih šol širilo na neverjetno hiter način. Naj govore številke.

Ljudska prosveta v sov. Rusiji.

Leta 1911. je prišlo na 1000 pre- bivalcev 47 šol, 1. 1920 pa 92 (enkrat več!). Stroški za narodno prosveto so znašali l. 1913 6,7%, l. 1920 pa 11 odst. celokupnih dr- žavnih izdatkov.

Dočim je bilo leta 1914 v 40 ru- skih gubernijah samo 130 vzgoje- vališč za predšolsko deee, je imela sovjetska Rusija l. 1921 skoro 6000 takih zavodov. Za odpravo analfabetov je bila ustanovljena izredna komisija, ki je imela po- leti 1921. šez 50,000 kurzov, kjer

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Iskorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2687-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. T. Ben St. Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik belaitičke oddelke: Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, srednik glasila Joka Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROČNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 276, Harborton, Ohio, Fred A. Vidor, Box 673, Ely, Minn., John Terrell, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gortch, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNISKI ODSEK:

Blas Novak, predsednik, 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VENODNO OKROZJE:

Jacob Ambrosii, Box 356, Moon, Run, Pa., John Graceli, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O., Anton Šolar, Box 154, Green, Kans., ex jugoslov., Max Marc, Box 156, Buhl, Minn., ex sovetskopod, Mike Sagel, 6453 S. Winchester St., Murray, Utah.

ZAPADNO OKROZJE:

Nadzorni odbori:

Frank Zalta, predsednik, 3636 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semrah, 2617 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitelveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Josha Oren, 2636 W. 26th St., Chicago, Ill., Joe Shuk, 6404 Orten Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6235 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca s gl. odborom, ki dela v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedniku S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNISKE PODOPRE SE NASLOVE: Bolniške taj- nistvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote robila se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pismoče glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo: Frank Zalta, predsedniku nadzornega odbora, šiger naslov je zgornj.

Vsi prisrli se gl. poročni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nenanilna, oglašji, naročila in spili vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

se je mogel vsakdo naučiti branja in pisanja. Čitalnice, potujoče knjižnice, predavanja so dosaj tudi najbolj akrite kottičke pro- strane ruake zemlje.

Toda še lani decembra je izjavil Lenin, da cilj ljudske prosvete še dolgo ne bo dosežen. Kljub vsem naporom je bilo l. 1920 med mest- nim prebivalstvom na 1000 skoro 400 analfabetov, po delih pa sko- ro 650. Samo v rdeči armadi se je posrečilo povsem odpraviti anal- fabetstvo.

Prosvetno delo je trpelo tako na pomanjkanju sredstev kot na po- manjkanju ljudi. Katastrofalen pa je postal položaj, ko je l. 1921. na- stopil glad. Tedaj je bil storjen korak, za katerega se je prosvetni komisarijat le isteška odločil: u- vedlo se je plačevanje za ljudsko šolo (delavski otroci so bili opro- ščeni). Toda po zadnjem kongresu sovjetoj so se razmere mnogo spremenile; v glavnem letu 1922 so znašali stroški za prosveto 3% vseh državnih izdatkov, letos pa že 6%. Šolstvo je vzpostavljeno celo v gubernijah, ki so največ trpele na gladu. Ker država sama ne mo- re vzdrževati vseh šol, se steka v to avrbo dobrišen del lokalnih bid- lejev (davki bogatih kmetij, trgo- vine, gospod itd.). Šole so stavlje- ne pod vodstvom podjetij in obra- tov, ki imajo skrbeti za njih na- predek. Po mestih delujejo "so- trudniški odbori", ki s prostovolj- nim obdavevanjem staršev do- bavljajo sredstva za šole.

Sovjetska Rusija stremi za ure- snienjem enotne delavne šole, ki bi bila prepojena s novim duhom — duhom dela in revolucije. Zato pa ji je treba novih ljudi. Prole- tarskih šol ni mogoče voditi z me- šanskimi učitelji. Zato goje sovje- ti poleg osnovnega šolstva pred- vsem vzgojo novih proletarskih učiteljev. Danes študira 25,000

študentov na delavskih fakultetah, sraven je še mnogo stranskih šol in komunističnih univerz. S teh šol odhajajo učitelji, oboroženi s znanjem novega veka, da se stavi- jo na razpolago proletarski dr- žavi. In v tem tiši veliki pomen teh novih ljudi, ne da so vdnjajo ka- kim kapitalističnim vladajočim mogotcem, marveč da ostanejo v svojem lastnem razredu in ramo ob rami. Sodrugi is tovaren, iz rudnikov in a širokih ruskih po- ljan gradijo zgradbo bodočnosti.

Nov slovin. Ni dovolj, da je Tr- boveljska premogokopna družba v dvomesečni stavki oropala rudarje njih boljšega koščka kruha. Ni do- volj, da je vrgla stotina revnih ru- darjev na cesto, da tavajo sedaj brez dela in kruha. Šla je še dalje: kot članica "Zvezs industrial- cev" je prepovedala vsem odpu- ščenim rudarjem, da ne sme noben podjetnik sprejeti v delo odpušče- nih rudarjev. In da doseže višek svojega socialnega čuta je sedaj sodnjakim potom odpovedala ste- novanje vsem odpuščenim rudar- jem in njih rodbinam. Kaj naj se- daj store ti reveži? Pregranjant brez vseh sredstev, ne dobe nikjer dela, sedaj jim je Trboveljska pre- mogokopna družba odpovedala še borno stanovanje in jih izsilila na cesto. Beda in obup odseva vedno bolj s obrazov teh neorešenelev. Domovina, pravica, svoboda, kje si!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cleveland, O. — Detektive all policaje lahko tožite, če so vas a- retirali brez sodnega povelja (warrants). Toda težko boste kaj spravili brez dobrega advokata. Taki dogodki so se zadnje dni od- igrali tudi v Chicagu. — Pozdrav!

"Pittsburgh's Christmas Store"

(Pittsburghška božična prodajalna.)

SEDAJ je čas, da si nakupite vaše božične potrebščine v "THE BIG STORE" kjer imate največjo izbiro vseh potrebščin za vas in za vašo družino.— Obleke za vsakogar—najnovejšega kroja POVRŠNIKI in OBLEKE za žene in dekleta, obleke za otroke. Najboljšega izdelka obleke in površniki za može in mladeniče. Vse kar sploh potrebujete doma; pohištvo, preproge, linoleum, viktrole, pianie, itd.

Mi vas povabimo, da obiščete naše igrališče "Toyland"—pravzaprav je "Fairyland" v resnici. Igrača iz celega sveta. Prosto darilo vsakemu otroku.

Naš SLOVENSKI ODDELEK vam je vedno na razpologo. Nahaja se v PRITLIČJU.

Pali se pa osebno oglasite za naš BREZPLAČNI 1924 STENSKI KOLEDAR v našem SLOVENSKEM ODDELKU

ESTABLISHED 1871

KAUFMANN'S

"THE BIG STORE"

5th AVE. SMITHFIELD & DIAMOND STS. PITTSBURGH, PA.

